

VILNIAUS UNIVERSITETO SOCIALINIO DARBO 2002 MET MAGISTRO DARB SANTRAUKOS

Ž. Abaravičius (vad. R. Lazutka). EUROPOS S JUNGOS ŠALI PATIRTIES SOCIALIN S PARAMOS SRITYJE TAIKYMO GALIMYB S LIETUVOJE.

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 48 p.

Integracija Europos Sąjung (ES) – vienas iš svarbiausių strateginių Lietuvos užsienio politikos tikslų, kur planuojama pasiekti jau 2004 metais. Apie Lietuvos integraciją Europos Sąjung yra nemažai kalbama, diskutuojama, rašoma, dažniausiai apsiribojama politiniais, ekonominiais ir administraciniais aspektais, s lygiškai nedaug dėmesio skiriant pokyčiams ir reikalavimams socialin s politikos srityje.

Darbo tikslas – išanalizuoti Europos Sąjungos valstybi patirt socialin s paramos srityje ir aptarti socialin s paramos sistemos raidos perspektyvas Lietuvoje. Tyrimo objektas – socialin s parama. Darbe socialine parama vadinama nedraudimin socialin s išmokos ir socialin s paslaugos. Kadangi terminas „socialin s parama“ vairiose šalyse yra suprantamas skirtingai, socialin s paramos modeliai šiose valstyb se nagrin jami remiantis j vieta socialin s apsaugos sistemose. Pasirinktas tyrimo b dasis – Europos Sąjungos valstybi ir Lietuvos socialin s paramos reglamentuojan i dokument analiz . Darb sudaro trys pagrindin s dalys. Pirmą skirta keturi pagrindini Europos gerov s valstybi modeli (skandinaviškojo, anglosaksiškojo, kontinentinio ir Piet Europos) ypatumams aptarti ir palyginti. Antroje dalyje nagrin jama Lietuvos socialin s paramos sistemos istorija, pagrindiniai paramos reglamentuojantys teis s aktai, paslaug ir išmok teikimo principai. Trečiojoje aptariamos Lietuvos socialin s paramos sistemos raidos tendencijos. Šiame skyriuje pateiktos darbo išvados ir Europos šali patirties socialin s paramos srityje pritaikymo Lietuvoje galimyb s.

Pateikiami pasiūlymai dėl prioritetinių p l tros kryp i socialin s paramos sistemoje Lietuvoje: 1) darbinimo p l t rai; 2) socialini institucij iniciatyv skatinimas; 3) investicijos žmogaus kapital ; 4) socialinio kapitalo k rimos.

I. Adomaitis (vad. R. Lazutka). ŠIUOLAIKIN S SOCIALIN S POLITIKOS YPATUMAI (ITALIJOS PAVYZDYS). Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 63 p.

Baigiamajame darbe analizuojami šiuolaikin s socialin s politikos formavimosi ypatumai. Pateikiama socialin s politikos s vokos analiz , istorin gerov s valstyb s modeli raida ir j formavimosi prielaidos. Analizuojama šiuolaikin s socialin s politikos s sąsaja su žmogaus socialine raida bei socialin s lygyb s koncepcija. Autor nagrin ja, koki tak globalizacijos procesai daro ekonomikai ir šiuolaikinei visuomenei. Darbe išnagrin ta Europos Sąjungos politikos raida ir pagrindin s kryptys, ES vaidmuo kuriant bendr Europos socialin s gerov s model .

Rašant š darb buvo atliktas ekspertinis tyrimas, kurio tikslas – iširti Italijos, kaip vienos iš seniausių Europos šali , socialin s politikos model ir ateities vizij . Tirtos pagrindin s reformos, vykdytos Italijoje socialin je srityje, ir j priežastys.

J. Bendikas (vad. B. Gruževskis). SOCIALIAI PAŽEIST ASMEN EKONOMINIO AKTYVUMO DIDINIMO PRIEMONI ANALIZ . Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 51 p.

Pagrindinis darbo tikslas – išsiaiškinti, ar esamos darbo rinkos priemon s ir Lietuvos socialin s paramos sistema pakankamai užtikrina paramos socialiai pažeistiems asmenims. Darbe išnagrin ti

bedarbi socialin s paramos srities teis s aktai. Pateikiama socialiai pažeist asmen dalyvavimo aktyviose darbo rinkos priemon se analiz . Atliekant tyrim atliktos dvi apklausos. Vienoje dalyvavo bedarbiai, kurie gyvena Taurag s rajono ir Pag gi savivaldybi teritorijoje ir apklausos metu buvo registruoti darbo biržoje. Ekspertin je apklausoje savo nuomon pareišk min t savivaldybi socialin s paramos skyri darbuotojai. Ataskait ir statym analiz bei atliktas tyrimas parod , kad socialin s paramos teikim b tina susieti su bedarbi darbinu aktyvumu. Pateiktus si lymus galima praktiškai taikyti, teikiant socialin param socialiai pažeistiems asmenims.

V. Bieliauskas (vad. V. Ži kas). ŽMONI SU JUD JIMO NEGALIA SPECIALI J POREIKI VERTINIMO IR TENKINIMO SISTEMOS ANALIZ . Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. p. 93.

Naujoji invalidumo nustatymo ir socialin s apsaugos priemoni ne galiesiems reformos koncepcija numato keisti invalidumo nustatymo tvark , atskiriant darbingumo netekimo laipsnio vertinim nuo special j poreiki vertinimo ir j tenkinimo laipsnio nustatymo. Tuo tikslu min tame teis s akte suformuluotos ir pateiktos dvi negalios srityje naujos, pla iau integruotos specialaus poreikio sampratos s vokos: 1) specialus poreikis ir 2) specialios pagalbos priemon .

Akcentuojant žmoni , turin i negali , speciali poreiki svarb užtikrinti integracijos galimybes, pagal nauj krypt lygi galimybi ir teisi garantijos nuo šiol pradeda orientuotis specialios pagalbos priemonės laiku, vienodai paisant kiekvieno asmens speciali j poreiki , remiantis j prioritetu planuojant reabilitacijos eig ir gyvenim bendruomen je, o socialinius išteklius naudoti, siekiant užtikrinti kiekvieno asmens lygias teises ir galimybes. Tod l reikia išspr sti daug negalios vertinimo problem . Viena iš j – speciali poreiki nustatymo ir tenkinimo sistemos efektyvaus mechanizmo suk rimas: pavien s reabilitacijos grandys n ra integruotos kompleksin s reabilitacijos sistem , lygiagre iai tenkinan i ne gali j specialiuosius poreikius; invalidumo nustatymas išlieka vienintel reglamentuota asmens vertinimo grandis bei pagrindin speciali j poreiki nustatymo ir deleguojamo kitoms institucijoms tenkinimo sistemos grandimi; dar kitas klausimas, ar teikiam speciali j poreik tenkinimo priemoni organizaciniai (kiekybiniai, kokybiniai) aspektai leidžia efektyviai užtikrinti savarankiškumo, lygaus dalyvavimo visuomeniniame gyvenime galimybes ir t. t.

Šio darbo temos pasirinkim l m jos aktualumas ir tai, kad specialaus poreikio svarba žmoni , turin i negali , integracijos procese nebuvo tirta ir parodyta detaliau. Tod l vis pirma teorin je dalyje nagrin jama negalios ir specialaus poreikio samprata, probleminiu aspektu palyginti specialaus poreikio nustatymas ir tenkinimas „senosios“ ir „naujosios“ asmens vertinimo sistemose. Detalesnei analizei atlikto tyrimo rezultatai leidžia perteikti žmoni , turin i jud jimo negali , išsakyt nuomon apie svarbiausius j specialiuosius poreikius ir j tenkinimo sistem šalyje.

D. iurinskas (vad. A. Germanavi ius). SOCIALINIO DARBO VAIDMUO PSICHOSOCIALIN S REABILITACIJOS PROCESSE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 67 p.

Darbo tikslas – išsiaiškinti socialinio darbo svarb psichosocialinei reabilitacijai ir kokios yra pagrindin s socialini darbuotoj funkcijos taikant vairius psichosocialin s reabilitacijos modelius. Tyrimo tikslas – išsiaiškinti socialinio darbo reikšm dabartin je psichikos sveikatos paslaug sistemoje Lietuvoje. Kokios paslaugos visiškai funkcionuoja Lietuvos psichikos sveikatos paslaug sistemoje ir kuri paslaug pl tr socialinio darbo specialistai ir psichikos sveikatos prieži ros institucijos tur t nukreipti savo pastangas. Tyrimo subjektai – socialiniai darbuotojai,

dirbantys Lietuvos psichikos sveikatos priežiūros institucijose. Apklausti 76 socialiniai darbuotojai iš vairių Lietuvos miestų. Tyrimo metodas – anketinis socialinių darbuotojų apklausa. Anketos traukti 55 klausimai, kurie atskleidė demografines respondentų charakteristikas, psichikos sveikatos priežiūros staigose teikiamas paslaugas, šių paslaugų kokybę ir apskritai psichosocialinės reabilitacijos paplitimą Lietuvoje. Anketos buvo platinamos paštu, siunčiamos psichikos sveikatos priežiūros staigas. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad socialiniai darbuotojų statusas psichikos sveikatos priežiūros institucijose nėra aukštas. Geriausiai vertinamos paslaugos – konsultavimas ir interesų atstovavimas. Blogiausiai vertinamos paslaugos, kurios yra bene svarbiausios psichosocialinės reabilitacijos procese – darbo, profesinės reabilitacijos ir savarankiško gyvenimo gėdžiū formavimas. Daugumoje psichikos sveikatos priežiūros institucijose stengiamasi dirbti komandomis, kurias paprastai sudaro socialiniai darbuotojai, psichologai, psichiatrai ir slaugos darbuotojai. Yra teikiamos atskiros psichosocialinės paslaugos, tačiau psichosocialinė reabilitacija, kaip kryptingas procesas, apimantis pažangiausius darbo metodus, praktiškai nevykdoma.

M. Dunia (vad. A. Epanaitienė). PAGYVENUSI ŽMONIŲ POREIKIAI IR JŲ TENKINIMAS STACIONARIOSE PASLAUGŲ STAIGOSE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 42 p.

Magistro darbo pagrindiniai tikslai: 1. Išanalizuoti pagyvenusius žmonius, gyvenančius stacionariuose globos staigose, poreikius. 2. Vertinti realiai tenkinimą institucijose ir priežastis, kurios padeda ar trukdo juos gyvendinti.

Teoriniame dalyje pateikiamas pagyvenusio ir seno žmogaus apibrėžimas, analizuojama pagyvenusiu žmonių demografinė padėtis, socialinės programos minėtų amžiaus grupės asmenims. Taip pat analizuojami pagyvenusiu bei senų žmonių fiziologiniai, socialiniai, sveikatos ir dvasiniai (psichologiniai) poreikiai ir dėl senatvės kylantys sunkumai juos tenkinti. Aptarta stacionarių globos staigų situacija Lietuvoje, paminėti svarbiausi Lietuvos teisės dokumentai, reglamentuojantys minėtų staigų veiklą. Tyrimas buvo atliekamas Vilniuje ir netoli Vilniaus esančiose globos staigose: Fabijoniškių pensionate, Antavilių pensionate, UAB „Globos namuose“, „Senevita“. Apklausti 74 pagyvenusieji žmonės, gyvenantys minėtuose globos staigose. Respondentai buvo apklausiami pagal specialiai parengtą anketą, kuri sudarė 14 uždarų klausimų ir vienas atviras. Anketa padalyta tris stambius blokus: socialiniai demografiniai duomenys; pajamos, turtas; poreikiai ir jų tenkinimas. Tyrimo metu pastebėtas pagyvenusiu asmenų poreikių susiaurėjimas dėl gyvenimo stacionariuose staigose ir tai, kad pagyvenusieji žmonės gaunamas paslaugas daugiausia vertina teigiamai. Taip pat pastebėta, kad minėtuose staigose gyvena nemažai nevienių senyvo amžiaus žmonių ir nemažai šios amžiaus grupės žmonių gali gyventi savo namuose, gaunami pagalbą namus (nėra būtina gyventi stacionarioje staigoje), bet tam Lietuvoje dar nėra sąlygų.

J. Eigirdaitė (vad. D. Urbonaitienė, V. Žilinskis). SOCIALINIS PARAMOS PRIEINAMUMAS IR LYGI GALIMYBŲ PRINCIPAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 58 p.

Socialinės paramos paskirtis – užtikrinti galimybių patenkinti būtinausius poreikius asmenims, kurių pajamų iš darbo, socialinio draudimo ar kitų šaltinių neužtenka šiems poreikiams patenkinti. Vienas iš svarbiausių socialinės paramos sėkmingumo kriterijų yra jos tikslumas, tai yra socialiniam paramos svarbiausia skirti kuo tiksliau, tokioms gyventojų grupėms, kurioms tokios paramos labiausiai reikia. Tai labai susiję su informuotumu – žmogaus teise gauti priemonę, išsami ir laiku pateikiamą informaciją apie socialinę paramą. Vienodos galimybių gauti išsamią informaciją yra privaloma sąlyga, siekiant, kad būtų gyvendintos lygios galimybių gauti socialinę piniginę paramą.

Socialinės paramos centro socialinių paslaugų skyriuose seni nijos ir pašalpų skyriuje vykdyta socialinės paramos gavėjų apklausa buvo siekiama išsiaiškinti socialinės paramos gavėjų lygi galimybių gyvendinimo ir informacijos prieinamumo problemas, o ekspertų apklausa leido sužinoti jų nuomonę šiais klausimais, papildančią ir paaiškinančią empirinio tyrimo rezultatus, gautus apklausus socialinės paramos gavėjus. Pagrindinės išvados yra šios: 1. Visi ekspertai ir du trečdaliai respondentų teigė, kad, jų nuomone, informacijos apie socialinę paramą yra teikiama pakankamai, tačiau net 33 proc. apklaustų paramos gavėjų teigė išvis nieko nežinoję apie kai kurias teikiamas socialinės paramos rūšis. Apklaustos rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad informacijos teikimo srityje trūksta bendradarbiavimo tarp pašalpų skyriaus bei globos ir rūpybos skyriaus seni nijos. 2. Hipotezė, kad lygios socialinės paramos gavimo galimybių yra gyvendinamos, nepasitvirtino: 57 proc. respondentų atsakė, kad socialinė parama neprieinama visiems besikreipiantiems, o 41 proc. respondentų atsakė teigiamai. Ekspertų apklausa leidžia paaiškinti šį rezultatą: nepakankamas finansavimas, netobuli statymai, nėra visuotinio turto ir pajamų deklaravimo, kartais lemia kliento aktyvumą.

Tyrimo rezultatai patvirtino, kad diegus vieningą socialinės paramos teikimo ir informavimo sistemą, būtų teisingiau paskirstomos turimos lėšos, taptų paprastesnė paramos gavimo procedūra, būtų gyvendintas „vieno langelio“ principas.

D. Gudelis (vad. R. Lazutka). MODERNIOS SOCIALINĖS GEROVĖS SISTEMOS: KAIP PASIRINKTI SEKTINĖ PAVYZD LIETUVAI? Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 48 p.

Šiame darbe pristatomos ir vertinamos modernios socialinės gerovės sistemos, siūloma, kokiais kriterijais turi remtis Lietuva kurdama gerovės valstybę.

Darbo tikslai ir uždaviniai: 1. Paaiškinti socialinės politikos, socialinės gerovės ir gerovės valstybės sąvokas. 2. Pristatyti modernią politinę ideologiją požiūriu socialinės gerovės. 3. Lyginant gerovės valstybes, pristatyti ir vertinti modernias socialinės gerovės sistemas. 4. Aptarti Lietuvos socialinės gerovės sistemą, populiarų Lietuvos politinių partijų požiūrį socialinės gerovės valstybės veiksmams gerovei užtikrinti, taip pat naujus socialinius iššūkius dabartinėje Lietuvoje. 5. Numatyti kriterijus, kuriais remiantis turėtų būti kuriama Lietuvos gerovės valstybė. Šio deskriptyvaus pobūdžio darbo tikslams ir uždaviniams pasiekti pasirinktas lyginamosios analizės metodas, padedantis atskleisti galimus teorinius socialinės gerovės modelius, jų komponentus ir vadovaujantis jais lyginant vertinti Lietuvoje egzistuojančią socialinės gerovės sistemą. Susipažinus su pirmine literatūra, nagrinėjama šioje srityje, ir siekiant nuosekliai ir išsamiai atskleisti temą keltos šios hipotezės: 1) šiuolaikinės gerovės valstybės kūrė savitas sistemas, atsižvelgdamos nusistovėjusias tradicijas, kultūros ypatumus, kintamus visuomenės poreikius ir išorinius pasaulio politikos bei ekonominės situacijos pasikeitimus; 2) praktinės gerovės sistemos yra idealiai teorinių sistemų derinys; 3) Lietuvai ieškant sektinio pavyzdžio, reikėtų atsižvelgti šalies galimybes, visuomenės poreikius bei derinti labiausiai pasitvirtinusius skirtingų sistemų komponentus.

Darbą sudaro trys pagrindinės dalys. Jose apibūdintas dinamiškas vaizdas požiūriu socialinėje politikoje, gerovės, jos užtikrinimo principais, gerovės valstybė. Gerovės valstybių pristatymas ir lyginamoji analizė leido pamatyti teorinių sistemų praktinį veikimą, išryškinti būdingus gerovės sistemoms teigiamus ir neigiamus bruožus, vertinti Lietuvos socialinės gerovės sistemą. Darbo rezultatai parodė, kad keltos hipotezės pasitvirtino.

Pagrindinės darbo išvados. Išanalizavus išsivysčiusių šalių gerovės sistemas, išryškėjo trys pagrindinės kryptys: neoliberalioji, kontinentinė Europos (korporatyvioji) bei skandinaviškoji (socialdemokratinė). Šalių gerovės sistemos nėra tokios vienalytės ir grynos kaip teorinės, tai greičiau teorinių sistemų deriniai, saviti kiekvienai šaliai, priklausomai nuo susiklosčiusios

politin s pad ties, visuomen s poreiki ir kult ros ypatum . Analiz taip pat parod , kad n ra teisingiausios krypties, šali patirtis rodo, kad kiekviena sistema tur jo tiek teigiam , tiek neigiam padarini šali gyventoj gerovei, šalies raidai, s kmingas vien problem sprendimas bei kintama pasaulio ekonomin situacija ilgainiui suformulavo naujus socialinius išš kius.

Tolim j Ryt , Vidurio ir Ryt Europos bei Lotyn Amerikos šali patirtis rodo, kad šios šalys nesisteng kurti visiškai nauj gerov s sistem , tiesiog derino senosios demokratijos šali gerov s sistem pasitvirtinusių komponentus. Analiz parod , kad nepasvertas, neadaptuotas, nors ir pasitvirtinusių patirties per mimas suformulavo naujas socialines problemas ar net pablogino esam situacij . Lietuvos socialin s gerov s sistemoje ryškiausiai pasireiškia liberaliosios sistemos bruožai. Kartu pasireiškia ir neigiami liberaliai sistemai b dingi požymiai.

***N. Gumbryt (vad. N. Goštautait). PSICHIKOS SVEIKATOS CENTRO KLIENT ,
SERGAN I SCHIZOFRENIJA, POREIKI PASLAUGOMS ANALIZ .
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 51 p.***

Socialiniai darbuotojai pamažu sitraukia sveikatos prieži ros sistemos darb , kartu ir pagalbos teikim psichikos sutrikim turintiems žmon ms. Ple iantis ambulatorin s pagalbos grandžiai, šiose staigose dirba specialist komandos, bet dar nepakankamai pagalbos teikimo proces traukiami visi komandos nariai.

Šiame darbe apžvelgiami poky iai psichiatrijos srityje. Viena iš Vilniaus psichikos sveikatos centr buvo atliktas tyrimas, kurio tikslas – pagal klient poreikius vertinti reikalingas paslaugas. Tyrimo objektas – schizofrenija sergantys psichikos sveikatos centro klientai. Paaišk jo, kad respondentus labiausiai slegia materialin s problemos, dažnai jiems neužtenka l š net maistui. Dauguma psichikos sutrikim turin i žmoni yra vieniši, retai turi su kuo bendrauti. Darbe pateiktos išvados ir pasi lymai.

***G. S. Grigien (vad. A. Bagdonas). POŽI RI SUTRIKUSIOS PSICHIKOS LIGOMIS
SERGAN I ŽMONI STIGMATIZAVIM LYGINAMOJIANALIZ .
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 64 p.***

Šiame darbe pam ginta pasiaiškinti psichikos negali turin i žmoni , j artim j ir kit asmen nuostatas vertinant psichikos ligonius, j problemas. Atlikto tyrimo duomenimis, nemažai sergan i j (37,5 proc.) netenka darbo d l invalidumo ir j , gaunan i 83,7 proc. vidutin s invalidumo pensijos dydžio pajamas, materialin pad tis tampa blogesn nei kit Lietuvos gyventoj . Pagrindin mis problemomis psichikos ligoniai vardija: materialines, medicininis ir bendravim su aplinkiniais.

Socialin aplinka, santykiai – vienas iš svarbiausi veiksn , turin i takos psichikos ligomis sergan i žmoni sveikatai ir gyvenimo kokybei, ta iau ketvirtadalis apklaust j sak patiri stigmatizuojam j aplink jau namuose, kur su jais elgiamasi kaip su sunkiu ligoniu, vengiama bendrauti ir jau iamas santyki „šaltumas“ . Dalies sergan i j (35 proc.) nuomone, juos stigmatizuojamai veikia j socialin s aplinkos žmon s. D l ligos labai pakito santykiai su draugais, jau ia žeidžiam visuomen s poži r . 13,3 proc. apklaust respondent patvirtino, kad jie nutraukt draugyst su psichikos ligoniu ir apie ketvirtadalis j nesutikt gyventi kaimynyst je su psichikos ligoniu ar leisti savo vaikui s d ti viename suole su psichikos problem turin iu vaiku.

N ra aiškios nuomon s, kas tur t pad ti spr sti psichikos ligoni problemas. Dabar jas sprendžia patys sergantieji (37,5 proc.) arba j artimieji (32,5 proc.). Jiems ir j artimiesiems tr ksta informacijos apie psichikos ligonius. Rajone praktiškai n ra specialij tarnyb ir

kvalifikuot socialini darbuotoj , kurie aptarnaut psichikos negalios žmones, nesan ius globos bei mokymo staigose. Žema specialist kvalifikacija psichikos sveikatos prieži ros srityje stabdo visavertišk sergan i j reabilitacijos ir ligos veikimo proces .

Apie pus sergan i j jau ia izoliacij nuo buvusios veiklos ir užimtumo ir dabartin savo laisvalaik sieja tik su artimaisiais. Užimtumo form pasirenkant pirmenyb teikiama savipagalbos grupei ir dienos veiklos centrui, tod l ši ir kit institucij k rimasis ir pl timasis tiriamojoje vietov je b t svarbus žingsnis destigmatizacijos procese.

J. Indri nien (vad. L. Bulotait). NARKOTIKUS VARTOJAN I ASMEN SOCIALINI POREIKI ANALIZ . Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 60 p.

Socialini problem ir sunkum turi žmogus visais laikais ir visame pasaulyje. Problem s voka ir j pasireiškimas skiriasi ir priklauso nuo žmoni kult ros, civilizacijos, aplinkos s lyg , vertybi ir daugelio kit veiksmi . Daugelio problem , pavyzdžiui, narkomanijos, šaknys gl di gilioje senov je. Jos neatsirado iš niekur ir staiga. Kei iasi visuomen s poži ris ir s vokos „problema“ ir „nelaim “ pakei iamos suvokimu, kad narkomanija – didel priklausomyb ir sunki liga. Daugelis priklausom nuo narkotik žmoni neturi darbo, ken ia skurd ir socialin vienišum . Ilg laik Lietuvoje narkomanams buvo teikiama tik medikamentin pagalba. Šio darbo tikslas – išanalizuoti priklausom nuo narkotik asmen socialin s pagalbos poreik , siekiant, kad duomenys b t išsamesni ir atspind t problemos esm , apklausti ne tik paslaug gav jai, bet ir teik jai.

Apklausti priklausomi asmenys daugiausia pageidauja socialin s pagalbos. Didžiausias yra informacijos apie sidarbinim bei pagalb , sprendžiant šeimoje kilusias problemas, poreikis. Pasitvirtino prielaidos, jog ilg jant priklausomyb s nuo narkotik laikotarpiui did ja socialin s pagalbos poreikis, o šeimos palaikymas sveikstant – labai svarbus veiksnys. Ne visiems pakanka informacijos apie staigas, teikian ias pagalb nuo narkotik priklausomiems asmenims. Specialist nuomone, nepakankamai dirbama su narkoman šeimos nariais, per mažai bendradarbiaujama su visuomenin mis organizacijomis, blogai organizuojamas užimtumas, mažai vyksta švie iam j akcij tiek visuomenei, tiek narkoman šeim nariams. N ra pakankamai darbo terapijos skyri , per mažai ilgalaik s reabilitacijos staigose viet , tr ksta l š ir kvalifikuot specialist . Ple iant socialines paslaugas priklausomiems nuo narkotik asmenims, reik t daugiau d m sio skirti darbinei ir socialinei reabilitacijai, savipagalbai organizuoti, dirbti su šeima.

J. Jakimavi i t (vad. A. Bagdonas). PSICHIKOS LIGOMIS SERGAN I ASMEN GYVENIMO BENDRUOMEN JE EFEKTYVUMO VEIKSNIAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 53 p.

Darb sudaro keturios dalys: vadas, tyrimo metodikos aprašymas, tyrimo rezultatai ir j aptarimas, išvados. vade pristatomos pagrindin s s vokos, susijusios su darbo tema (psichikos sveikatos sistemos pl tros tendencijos, psichikos lig vairov , bendruomen , socialinis funkcionavimas, asmens poreikiai ir kt.). Taip pat nurodomas tyrimo tikslas ir uždaviniai. Antrame skyriuje kalbama apie atlikto tyrimo metodik – respondent atrank , apklausos anket ir duomen apdorojim . Atliktas kiekybinis psichikos ligomis sergan i asmen gyvenimo bendruomen je efektyvumo tyrimas. Tre iame skyriuje pateikiami tyrimo rezultatai. Aptariami šie veiksniai: respondent demografin charakteristika, materialin pad tis ir gyvenimo s lygos, sveikata, užimtumas, laisvalaikis, saviraiška, santykiai su artimaisiais ir bendruomene, socialin parama, savo gyvenimo kokyb s ir laim s vertinimas. Taip pat aptariami ly i ir amžiaus grupi

skirtumai. Remiantis tyrimo rezultatais, ketvirtame skyriuje pateikiamos išvados ir pasiūlymai. Rašant darbą remtasi lietuviška ir angliška literatūra, interneto informacija. Prieš pateikiama apklausos anketa.

V. Jakutien (vad. A. Bagdonas, D. erniauskait). VAIK AUTIST SOCIALINIO FUNKCIONAVIMO YPATUMAI. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 80 p.

Pagrindinis šio darbo tikslas – vertinti ir išanalizuoti vaikų autist socialinio funkcionavimo ypatumus taikant *Lietuvišką adaptyvų elgesio skalę (LAES)*. Ši skalė vertina vaiko adaptyvų elgesio devyniose srityse: komunikacijos, savitvarkos, buities gėdži, socialinių gėdži, laisvalaikio leidimo, bendruomenės gėdži, savireguliacijos ir veiklos organizavimo, akademiniai žiniai taikymo bei sveikatos ir saugumo. Tyrimo metu vertintas 59 vaikų autist iš 17 skirtingų Lietuvos staigų adaptyvų elgesys.

Rezultatai parodė, kad visų vaikų autist socialinis funkcionavimas, palyginti su normalios raidos vaikų funkcionavimu, visose srityse yra sutrikęs, daugelio kasdienės veiklos gėdžiai neišlavę. Tačiau išsiskiria sritys, kuriose vaikai autistai santykiškai geriau ar blogiau funkcionuoja. Aukščiau vertinamas vaikų funkcionavimas buities ir savitvarkos srityse. Stebima tendencija, kad vaikai autistai prasčiau funkcionuoja bendruomenės, socialinių gėdži ir akademiniai žiniai taikymo srityse. Didelė takt vaikų autist socialinio funkcionavimo efektyvumui visose srityse daro ne tik autizmas, bet ir labai dažnas jo palydovas protinis atsilikimas: kuo didesnis protinis atsilikimas, tuo vaikų autist kasdienės veiklos gėdžiai mažiau išlavę. Skirtingų amžiaus grupių vertinimo palyginimas parodė, kad dalis gėdži yra išugdomi: vyresnio amžiaus vaikai pradeda atlikti daugiau beveik visų sričių veiklų (daugiausiai pakitim matoma buities gėdži, akademiniai žiniai taikymo, komunikacijos, kiek mažiau – socialiniai, bendruomenės gėdži srityse).

D. Kavolienien (vad. A. Bagdonas). FIZIŠKAI NE GALI VAIK REABILITACIJOS BENDRUOMEN JE GALIMYBI TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 56 p.

Šiame darbe daugiausia dėmesio skiriama vienai negalėjusių vaikų grupei, t. y. fiziškai negalėjusiems vaikams, taip pat vienai iš aktualiausių šių vaikų problemų – kompleksinės reabilitacijos prieinamumo ir pastovumo problemai. Darbu siekiama ne tik dar kartą atkreipti dėmesį fiziškai negalėjusiems vaikams, bet ir analizuojamos tokios vaikų kompleksinės reabilitacijos galimybės bendruomenėje. Šio darbo pagrindinis tikslas – išsiaiškinti fiziškai negalėjusių vaikų reabilitacijos bendruomenėje galimybes bei atkreipti dėmesį fiziškai negalėjusiems vaikams auginančių šeimų problemų specifiškumui.

Daugiausia dėmesio darbe yra skirta tyrimui, kuriame dalyvavo fiziškai negalėjusiems vaikams auginantys tėvai ir ekspertai, kurių darbas yra vienaip ar kitaip susijęs su negalėjusiems vaikais. Atliekant tyrimą, buvo apklausiami VšĮ RVU VLF Utenos reabilitacijos ir ugdymo centro atvykstantys gydytojai vaikų tėvai, Panevėžio reabilitacijos centro lankantys vaikų tėvai bei Utenos d/m „Gandrelis“ lankantys vaikų tėvai. Anketinis apklausos būdu apklausta 90 tėvų ir 20 ekspertų. Duomenys buvo suvesti kompiuteriu ir apdoroti VU Specialiosios psichologijos laboratorijoje pagal SPSS programą. Lyginami duomenys buvo grupuojami pagal vaikų amžius (išskirtos trys amžiaus grupės: 2–6 m., 7–11 m., 12–16 m.) ir pagal diagnozę (išskirtos trys grupės: VCP, traumos ir kiti sutrikimai).

Išanalizavus gautus duomenis, prieita prie tokių išvadų: 1) fiziškai negalėjusiems ir judėjimo sutrikimui turintiems vaikams reabilitacijos paslaugos reikalingos nuolat, t. y. kasdien. Taip mano 51,7 proc. tyrime dalyvavusių tėvų. Tyrime dalyvavę ekspertai šių vaikų reabilitacijos poreikį vertino vidutiniškai 8,6 balo iš 10; 2) vaikų reabilitacijoje dominuojanti institucinė reabilitacija

yra nepakankama, kad būtų užtikrintas reabilitacijos paslaugų poreikis; 3) nepakankamai yra išnaudojamos dabar teikiamos ambulatorinės reabilitacinės paslaugos bei nepakankamai aktyviai domimasi, kokias reabilitacijos priemones galima taikyti namų sąlygomis; 4) fiziškai ne gali vaikai reabilitacijos bendruomenėje galimybes visi respondentai vertina kaip labai menkas, tačiau 77,3 proc. tyrime dalyvavusių tyrimo dalyvių mano, kad tikslinga pradėti kurti vairias paslaugas teikiančias tarnybas bendruomenėje; 5) tiek šeimos, auginančios fiziškai ne galius vaikus, tiek šeimos, auginančios kitoki negali turinčius vaikus, susiduria su panašiomis problemomis; 6) šeimoms, auginančioms fizinę negali turinčius vaikus, ypač aktualios šeimos poilsio (44,9 proc.) bei laisvalaikio organizavimo (43,8 proc.) problemos bei reabilitacijos trūkumo problema (62,5 proc.); 7) tyrime dalyvavę ekspertai savo galimybes dirbti bendruomenėje vertino vidutiniškai 6,3 balo iš 10.

V. Kondrašovait (vad. M. Rubaževičienė). SOCIALINI PASLAUGŲ TEIKIMO VILNIAUS MIESTO PSICHIKOS SVEIKATOS CENTRUOSE ANALIZĖ IR VERTINIMAS.

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 59 p.

Darbe analizuojama socialinių paslaugų rėšys ir jų teikimas pagal Socialinių paslaugų katalogą bei socialinių darbuotojų veikla Vilniaus miesto psichikos sveikatos centruose, remiantis Karoliniškių psichikos sveikatos centro patirtimi, ir siekta nustatyti, kaip socialines paslaugas vertina šios paslaugų gavėjai – psichikos ne galieji. Darbe pateikta psichikos sutrikimų klasifikacija, pasaulio ir Lietuvos psichikos sveikatos apžvalga, išdėstyta socialinių paslaugų klasifikacija, samprata ir apibūdinimas. Siekiant apibūdinti kompleksines paslaugas teikiančius psichikos sveikatos centrus ir paanalizuoti socialinių paslaugų teikimą juose, remtasi Karoliniškių PSC patirtimi ir socialinių darbuotojų veikla, nes šis centras – vienas iš pranašiausių teikiančių socialines paslaugas. Darbe taip pat aptartos Karoliniškių PSC socialinio darbo problemos ir pateikti jų sprendimo pasiūlymai.

Siekiant vertinti socialinių paslaugų teikimo pranašumus ir trūkumus ir šios paslaugų teikimo galimybes, buvo atliktas tyrimas, kuriame dalyvavo po 20 pacientų iš keturių psichikos sveikatos centrų: Antakalnio PSC, Pylimo PSC, Karoliniškių PSC ir Lazdynų PSC. Atlikus tyrimą ir išanalizavus jo rezultatus, paaiškėjo, kad psichikos sveikatos centruose teikiamos socialinės paslaugos ir jų teikėjai psichikos ne galinčių vertinami teigiamai, tačiau dar yra nemažai socialinių paslaugų teikimo sričių, kurias reikėtų plėsti ir tobulinti.

I. Kontautait (vad. R. Bandzevičienė). POŽIŪRI NARKOMANIJOS PLITIMUI, PREVENCIJAI IR GYDYMO KALINIMO STAIGOSE TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 90 p.

Narkomanijos plitimo problema Lietuvos kalinimo staigose pastaraisiais metais darosi vis aktualesnė. Per paskutinį dešimtmetį narkotikų vartotojų jose padaugėjo dvigubai. Populiariausi kalini vartojami narkotikai yra opiatai, prie jų greitai priprantama, be to, intraveninis jų vartojimas kelia prielaidas transmissiniams ligoms, tokioms kaip AIDS, hepatitas B, C plisti. Narkomanija susijusi su nusikalstamumu: narkotikai yra nelegalūs, narkotikų poreikis verčia narkomanus vogti, apsivaigalauti nuo narkotikų asmenys padaro daug vairių nusikaltimų, nes susijusi su narkotikais. Lietuvoje nėra sukurta sistema veiksmingai spręsti narkomanijos problemas kalinimo staigose.

Šio darbo tikslas – apžvelgti Lietuvos kalinimo staigose egzistuojančias narkomanijos prevencijos priemones, narkomanijos plitimo spartą, su narkomanijos problemomis susijusius statymus bei prevencines priemones, taikomas užsienio valstybėse, išsiaiškinti kalinimo staigų darbuotojų ir kalinių požir narkomanijos plitimą, gydymą ir prevenciją kalinimo staigose.

Tuo tikslu buvo atliktas tyrimas Vilniaus ir Marijampolės griežtojo režimo pataisos darb kolonijose. Apklausoje dalyvavo 169 nuteistieji ir 69 kolonij darbuotojai. Tyrimo tikslai: 1. Išsiaiškinti kolonij darbuotojų ir kalinių požymių narkomanijos prevencijai, plėtrai ir gydym kalinimo staigose. 2. Nustatyti, kiek skirsis darbuotojų ir kalinių požymiai narkomanijos plėtrai, prevencijai ir gydym kalinimo staigose. Tyrimo metodika: anketinė apklausa. Rezultatai rodo, kad nuteistieji ir kolonij darbuotojai požiūriu pagrindinai skiriasi narkotik vartojimo priežastys kalinimo staigose yra nusivilimas gyvenimu, per didelis kalinių kiekis vienoje kolonijoje ir užimtumo trūkumas.

***T. Kurapkaitis (vad. G. Valickas). SOCIALINI PASLAUG POREIKIO VAIKAMS ANALIZĖ .
NESTACIONARIOS PAGALBOS REFLEKSIJA, SITUACIJA, KONCEPCIJA.***

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 50 p.

Darbo sudaro trys dalys. Pirmojoje nagrinėjami makrosocialiniai, socialiniai-psichologiniai ir individualūs asmenybės veiksniai, turintys tokios priskirti vaikus ir jų šeimas prie socialinių paslaug gavėjų („deviant“) kategorijos. Čia pristatomi anomijos, etiketavimas, subkultūros, diferencinio mokymosi teorijos aiškinimai, kaip vaikai tampa reikalingi socialinėms pagalboms. Taip pat analizuojama sudėtinga normos apibrėžimo problematika, auklėjimo klaidos šeimoje ir psichologinės asocialaus elgesio ištakos.

Antroje darbo dalyje aprašomas tyrimas, kuriuo buvo siekiama atskleisti Vilniaus Viršuliški socialinių paslaug reikalingumą vaikams ir jų tėvų socialines ir demografines charakteristikas bei išsiaiškinti jų poreikius ir sunkumus. Gauti duomenys turėjo parodyti, kiek ir kokios nestacionarios pagalbos reikia minėtoms šeimoms vaikams ir jų tėvams. Standartizuotu interviu buvo apklausti Viršuliški mikrorajono specialistai ir tikslinės grupės tėvai. Siekiant suprasti šeimai reikalingas struktūras iš šio gyvenimo perspektyvos, papildomai pasitelkus naratyvinį interviu buvo apklaustos dvi šeimos. Tyrimas atskleidė, kad didesnė rizika patekti prie socialinių paslaug gavėjų kategorijai Viršuliški šeimos yra: rusų tautybės vaikai; vaikai, kurių šeimos gyvena žemiau skurdos ribos; vaikai, kurių tėvai neturi profesinio išsilavinimo; vaikai, kurie auga be vyro šeimoje; vaikai, kurių tėvai susiduria su nedarbo problema; vaikai, kurie auga daugiavaikėse šeimose; vaikai, kurių tėvai yra išsiskyrę ar skiriasi. Kalbant apie vaikus ir tėvų poreikius, paminėtina, kad tyrimu nustatyta, jog vaikams mikrorajone labiausiai trūksta papildomo užimtumo, emocinės priežiūros bei socialinių gėdžių. Tėvai savo ruožtu dažniausiai susiduria su finansiniais ir dalykiniais santykiais šeimoje kylančiais sunkumais.

Trečiojoje darbo dalyje trumpai pristatytos keturios Vokietijoje plačiai taikomos nestacionarios pagalbos vaikams ir jų tėvams formos (socialinis darbas su grupėmis; dienos centras; socialinė pedagoginė parama šeimai; intensyvi socialinė pedagoginė individuali pagalba) bei pagrindiniai jų teikimo principai (subsidiarumo, dalyvavimo, orientacijos gyvenamajam aplinkumui). Šios paramos šeimai priemonės platesnis taikymas Lietuvos vietinėse bendruomenėse galėtų padėti daugeliui vaikų likti gyventi savo namuose, išvengti bėgimo apgyvendintiems stacionariuose socialinėse institucijose.

***J. Mataitytė (vad. B. Švedaitė, A. Bagdonas). PSICHIKOS SVEIKATOS PASLAUG
VARTOTOJŲ POŽYRI SAVIPAGALBOS GRUPĖS ANALIZĖ .***

Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 69 p.

Šio darbo tikslas – sužinoti psichikos sveikatos paslaug vartotojų požymių lankomas savipagalbos grupes. Todėl pirmiausia teoriniu aspektu buvo nagrinėjamos savipagalbos grupės atsiradimas ir plėtra, psichikos sveikatos paslaug vartotojų savipagalbos grupės specifika ir jų veikla. Siekiant

sužinoti Lietuvoje veikiančių psichikos sveikatos paslaugų vartotojų savipagalbos grupių narių požiūrą lankomas grupes, buvo atliktas jų nuomonių tyrimas. Siekiant gauti išsamesnius duomenis buvo derinami kokybinis ir kiekybinis tyrimo metodai.

Tyrimo rezultatai parodė, kad svarbiausios priežastys, dėl kurių lankomos savipagalbos grupės – galimybė bendrauti ir tai, kad grupė lanko panašią patirtį turintys žmonės. Ilgesnį laiką lankant savipagalbos grupes didėja lankytojų pasitikėjimas savimi, išmokstama geriau tvarkytis su psichikos liga. Lankomos savipagalbos grupės prisideda prie psichikos sveikatos stabilumo ar gerėjimo. Respondentai norėtų, kad panašios savipagalbos grupės būtų daugiau ir jas galėtų lankyti daugiau žmonių.

M. Navadunskis (vad. L. Žalimienė). SOCIALINI DARBUOTOJŲ RENGIMO IR JŲ POREIKIO LIETUVOJE ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 67 p.

Pagrindinis šio darbo tikslas – išsiaiškinti socialinio darbo specialistų profesinio rengimo ypatumus Lietuvoje ir kitose pasaulio valstybėse, vertinti socialinių darbuotojų poreikį Lietuvoje.

Darbe pateikiama plati Vakarų Europos ir kitų pasaulio regionų socialinių darbuotojų edukacijos modelių apžvalga, jie palyginti su Lietuvos modeliu. Siekiant vertinti socialinio darbo dirbančiųjų profesinį rengimą ir socialinių darbuotojų poreikį Lietuvoje, buvo parengtos dvi anketos ir atliktas tyrimas. Tyrimo respondentai: 1) universitetai, akademijos, kolegijos ir aukštesnysis mokyklų rengiančiųjų socialinio darbo specialistus, socialinio darbo, socialinės pedagogikos, edukologijos katedrų vedėjai, jų pavaduotojai; 2) savivaldybių socialinės paramos skyrių vedėjai, jų pavaduotojai ar vyriausieji specialistai. Atlikus tyrimą gautos tokios išvados: 1) Lietuva turi savitą socialinio darbo specialistų rengimo modelį, kuris skiriasi nuo kitų Vakarų Europos šalių modelių; 2) socialinių darbuotojų poreikis Lietuvoje dar nėra visiškai patenkintas, tačiau esant dabartiniam socialinio darbo specialistų profesinio rengimo mastui, artimiausiu metu gali susidaryti profesionali socialinių darbuotojų Lietuvoje perteklius; 3) savivaldybėse yra galimybės sukurti naujas darbo vietas socialiniams darbuotojams; 4) ateityje socialiniai darbuotojai savo žinias galės pritaikyti dirbdami ne tik socialinės apsaugos, bet ir švietimo, sveikatos priežiūros ir kalvinimo srityse.

Šis darbas padės susipažinti su Lietuvos ir kitų pasaulio šalių socialinio darbo edukacija, sužinoti, kokia dabar yra socialinio darbo būklė savivaldybėse bei kokios socialinio darbuotojų profesijos perspektyvos.

L. Nauskaitė (vad. S. J. Savickaitė, V. Gevorgianienė). BŪVIMO GLOBOS /RŪPINTOJŲ PARENGIMO GLOBOS /RŪPINTOJŲ PYBŪVIMO SISTEMOS ANALIZĖ. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 47 p.

2001 m. liepos 1 d. pradėjo galioti naujas Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Jame numatyta, kad asmenys, norintys tapti globėjais (rūpintojais), turi būti tam rengiami. Darbe analizuojami Lietuvoje egzistuojantys teisiniai dokumentai, reglamentuojantys vaikų teisių apsaugą, globą (rūpybą), globą (rūpintą) rengimą. CK reglamentuojamas globą (rūpintą) rengimas realiai nepakankamai užtikrintas papildomomis priemonėmis, instrumentais. Nors šis darbas yra pavestas VTAT arba kitoms tokiai patirtį turintiems organizacijoms ir institucijoms, visos Lietuvos mastu to nėra daroma. Apžvelgta Didžiosios Britanijos patirtis ir dokumentai globą (rūpintą) pasirengimo globai (rūpybai) srityje. Remiantis užsienio šalies patirtimi ir mūsų šalyje egzistuojančiomis sąlygomis, darbe pateikiami siūlymai, kokių priemonių reikia imtis, kad ši svarbi veikla būtų vykdoma.

D. Olkštinait (vad. R. Bandzevi en). KOMANDINIO DARBO ŽMONI SU PSICHIKOS NEGALIA REABILITACIJOS METU TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 53 p.

Darbe apžvelgiama psichikos negali turin žmoni rehabilitacijos specifika, trumpai išd stomos komandinio darbo galimyb s, pranašumai, tr kumai ir nagrin jamas praktinis komandinio darbo patyrimas psichikos sveikatos centruose. vade pateikiama šiandien žmoni , turin i psichikos negali , situacija Lietuvoje, problemos, pagrindin s s vokos, o darbo aktualumas grindžiamas statistikos duomenimis.

Darbo teorin je dalyje analizuojamas rehabilitacijos procesas (rehabilitacijos modeliai, rehabilitacijos sistema Lietuvoje ir rehabilitacijos metodika) bei komandinio darbo metodas (komandinio darbo principai, komandos nari kompetencijos ribos ir funkcijos bei komandinio darbo pranašumai ir tr kumai). Atskirai nagrin jamas socialinio darbuotojo vaidmuo komandoje. Pristatytas vienas Vokietijos rehabilitacijos centras yra žmoni , turin i psichikos negali , rehabilitacijos komandinio darbo pavyzdys. Psichikos sveikatos centr darbuotoj poži ri komandin darb tyrimo tikslas – išsiaiškinti komandinio darbo PSC ypatumus. Išvadose teigiama, kad praktinis komandinio darbo modelis beveik atitinka teorin komandinio darbo model . Ypatumai yra tokie: PSC dar tr ksta lygi vis darbuotoj galimyb i pripažinimo, partneryst s santyki , bendros ir kiekvieno nario atsakomyb s, sutarimo dirbant, tod l si loma hierarchin medikalizuot model pakeisti kolegialiu bendruomeniniu modeliu.

L. Pat j nien (vad. R. Klimavi ius). SOCIALINIO TEISINGUMO IR NE GALI J DISKRIMINACIJOS APRAIŠK TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 82 p.

Darbo tikslas – išanalizuoti ne gali j diskriminavimo teorinius ir praktinius aspektus, istorin poži rio žmog , turint negali , raid , kaip ne gali j diskriminavimas pasireiškia viariose gyvenimo srityse ir kaip su juo kovojama Europos Tarybos valstyb se nar se, taip pat apžvelgti viarius teisinius dokumentus, ginan ius ne gali j teises. Iširti ir išanalizuoti ne gali j diskriminavimo apraiškas Lietuvoje, remiantis atlikto tyrimo rezultatais.

Išanalizavus ne gali j diskriminavimo apraiškas Europos S jungos valstyb se nar se, galima teigti, kad ši problema egzistuoja ir n ra visiškai išspr sta n vienoje šalyje. Ta iau daugelyje valstybi yra numatytos konkre ios sankcijos užkirsti keli neteis tai ne gali j diskriminacijai, taip pat sukurtos antidiskriminacin s taisykl s. Tyrimo tikslas – iširti, kuriose gyvenimo srityse žmon s, turintys fizin negali , patiria diskriminacij , ar turi lygias galimybes ir teises, koki tai turi tak j gyvenimui, ko jie priversti atsisakyti, ar jau iasi izoliuoti nuo visuomen s, kokios kli tys trukdo jaustis visaveriais visuomen s nariais. Tyrime dalyvavo 35 Vilniaus Santariški universitetin s ligonin s Fizin s rehabilitacijos centro pacientai ir 40 Palangos rehabilitacijos ligonin je besigydan i ne gali j . Nustatyta, kad iš 70 tyrime dalyvavusi ne gali j , 57, arba 81,4 proc., teigia, kad buvo diskriminuojami viariose gyvenimo srityse ir situacijose. Žmoni , turin i fizin negali , nuomone, jie diskriminuojami šiose srityse: užimtumo, aplinkos pritaikymo, laisvalaikio ir kult ros bei seksualinio gyvenimo. Mažai diskriminacijos apraišk , ne gali j nuomone, esti: sveikatos prieži ros, informacijos pasiekiamumo, švietimo ir ugdymo srityse. Kad ne galieji jaust si visaveriais visuomen s nariais, j manymu, labiausiai jiems tr ksta: lygi galimyb i ir teisi su sveikaisiais, teigiamo visuomen s poži rio, socialin s integracijos galimyb i .

Viena iš prioritetin i Lietuvos socialin s ir teisin s politikos kryp i turi b ti sukurti konkret ne gali j apsaugos nuo diskriminacijos mechanizm , numatyti griežtas teises administracines, baudžiam sias arba drausmines sankcijas juridiniams ir fiziniams asmenims.

R. Petrulionyt (vad. S. J. Savickait , A. Bagdonas). PRIEKABIIVIMAS MOKYKLOJE MOKINI IR MOKYTOJ VERTINIMU: PASIREIŠKIMAS IR PREVENCIN S PRIEMON S.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 78 p.

Priekabiavimas mokykloje – aktuali, ta iau mažai tiriamą problema Lietuvoje. Šalyje n ra atliekama priekabiavimo mokykloje tyrim , tr ksta literat ros šiuo klausimu lietuvi kalba, profesin je kalboje n ra vienodo priekabiavimo apibr žimo.

Pradinis šio darbo tikslas – ištirti priekabiavimo problemas mast bei mokini ir mokytoj poži r problem Vilniaus m. „Gerosios vilties“ vidurin je mokykloje. Galutinis tyrimo tikslas – remiantis apklausos duomenimis, pateikti Vilniaus m. „Gerosios vilties“ vidurin s mokyklos pedagogams priekabiavimo prevencin s programos k rimą rekomendacijas. Apklausta 230 mokykloje besimokan i 6–9 klasi mokini ir 15 mokytoj . Uždaviniai: 1) ištirti, kokių mastu ir kokiomis aplinkyb mis vaikai patiria bendraamži priekabiavim mokykloje; 2) kaip mokiniai ir mokytojai elgiasi, susid r su priekabiavimu; 3) kokios pagalbos tikisi mokiniai ir koki pagalb gauna; 4) kokius priekabiavimo mokykloje problemos sprendimo b dus mato esant mokiniai ir mokytojai.

Tyrimo hipotez s: 1) kiekvienas mokinys yra susid r s su priekabiavimu mokykloje; 2) mokiniai, nors ir gaili priekabiavimo auk , retai padeda skriaudžiamiesiems mokykloje; 3) mokiniai vengia pasakoti apie priekabiavimo atvejus suaugusiems; 4) mokini ir mokytoj priekabiavimo problemos mokykloje vertinimas skiriasi; 5) dauguma mokytoj vardija priekabiavimo mokykloje problem ; 6) mokykla neturi bendros kovos su priekabiavimu strategijos. Visos tyrimo hipotez s pasitvirtino. Išanalizav gautus rezultatus, pateik me mokyklai konkre ias rekomendacijas priekabiavimo prevencijos programai kurti ir padar me tokias darbo išvadas: 1) Lietuvoje n ra atliekama priekabiavimo mokykloje tyrim , tr ksta literat ros šiuo klausimu lietuvi kalba, profesin je kalboje n ra bendro priekabiavimo apibr žimo; 2) atlikto priekabiavimo problemos masto tyrimo rezultatai visiškai atitinka užsienio šalyse atlikt tyrim rezultatus; 3) dažniausiai patiriamos priekabiavimo formos – pravardžiavimas ir apkalbos; 4) mokiniai nepasakoja mokytojams apie patiriam priekabiavim , nes netiki, kad gali sulaukti reikiamos pagalbos. Mokytojams tr ksta g dži sprendžiant priekabiavimo problem mokykloje; 5) dauguma mokini ir mokytoj mano, kad priekabiavimas yra problema j mokykloje, reikia kurti ir vykdyti priekabiavimo problemos prevencij ; 6) priekabiavimo problema mokykloje turi b ti sprendžiama bendradarbiaujant mokytojams, mokiniams ir j t vams; 7) mokymosi program reikia traukti mokini socialini g dži lavinim – konflikt sprendim , sunkum veikim ir kt.

A. Podinskait (vad. R. Lazutka). SOCIALIN PARAMALITUVOJE: RAIDAPASTAR J DEŠIMTMET IR PASIRENGIMAS EUROINTEGRACIJAI.
Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 74 p.

Darbo tema – socialin s paramos raida Lietuvoje pastar j dešimtmet . Socialin s paramos pinigais sistema vis dar reformuojama, nes dažnai kritiškai vertinama. Tod l papildomi tyrimai yra naudingi vykstan ioms ir b simoms diskusijoms. Darbe apžvelgiama socialin s apsaugos sistema, apib dinta socialin s paramos sistema ir jos išmokimo, socialin s paramos finansavimo šaltiniai.

Tirta, kaip keit si socialin s paramos sistemos teisin baz . Nor ta atsakyti klausim , ar socialin s paramos sistema Lietuvoje atitinka Europos S jungos reikalavimus, tod l buvo aptarti ir pastarieji. Prieita prie išvados, kad socialin s paramos pinigais teisin baz atitinka ES reikalavimus.

***S. Ratkevičienė (vad. V. Gevorgianienė). SPECIALIOSIOS INTERNATINIS MOKYKLOS
IŠLIKIMO GALIMYBĖS. S. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 43 p.***

Per pastarąjį dešimtmetį specialusis ugdymas Lietuvoje pasikeitė. Vyko ir vyksta nemažai pažangūs permainai. Tačiau vis specialiojo ugdymo statymo idėja nėra priimta visi visuomenės, o kartais kyla grėsmės likti deklaruojamoms didelei finansinei stokos. Ši tema Lietuvoje tapo aktuali, nes specialiosiose internatinėse mokyklose mažėja mokinių. Kyla klausimas: kokia turėtų būti specialioji internatinė mokykla, kad pritrauktų mokinius? Kokios išlikimo galimybės?

Tyrimui naudotas anketinis apklausos metodas. Apklausoje dalyvavo Kauno miesto, Kauno apskrityje ir Vilniaus miesto bendrojo lavinimo mokyklų ir specialiųjų internatinių mokyklų mokinių tėvai, auginantys turinčius negali vaikus. Analizuojant anketinius duomenis išryškėjo teigiami ir neigiami integracijos aspektai. Šiandien specialiosios internatinės mokyklos, turdamos daugiau kvalifikuotus specialistus, ugdymo priemones, stipriai darbinės bazės, labiau pajėgia tenkinti turinčiųjų negali specialiųjų poreikius. Darbe atlikti tyrimai padės objektyviai gyvendinti su integracija susijusius procesus Lietuvoje.

***E. Rimšaitė (vad. R. Lazutka). NEVYRIAUSYBINI ORGANIZACIJŲ VAIDMUO
PLANUOJANT IR TEIKIANT SOCIALINES PASLAUGAS. LIETUVOS IR VOKIETIJOS
PATIRTIES Palyginimas. S. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 55 p.***

Darbe nagrinėjamos Lietuvos ir Vokietijos nevyriausybinės organizacijos ir jų vaidmuo planuojant ir teikiant socialines paslaugas. Darbo tikslas – aptarti socialines paslaugas teikiančių NVO padėtį Lietuvoje ir Vokietijoje – jų traukimą sprendimų priėmimui, vaidmenį teikiant socialines paslaugas, valstybės, savivaldybės ir nevyriausybinės organizacijos funkcijų pasidalijimą, jų situaciją netolimoje ateityje, kuri lems ne tik valstybės socialinę politiką, pačių NVO socialinį politinį aktyvumą, bet ir tarptautiniai veiksniai – tarptautinės socialinių paslaugų rinkos kėlimas ir socialinio darbo ekonomizavimas Europos Sąjungoje. Nagrinėjama tikimybė, kad Europai vienijantis ir derinantis savo socialinę politiką, jų statusas visuomenėje ir vykdoma veikla supanašūs.

Darbą sudaro dvi pagrindinės dalys. Pirmojoje kalbama apie socialines paslaugas teikiančių nevyriausybinės organizacijos jungtas Vokietijoje, jų atsiradimo istoriją, nagrinėjama jų ypač palankiai sudaryta teisinė bazė bei NVO veikla teikiant įvairias socialines paslaugas. Pabaigoje aptariama Vokietijos socialines paslaugas teikiančių nevyriausybinės organizacijos jungtės ateitis Europos Sąjungoje. Antra, didžioji, darbo dalis skirta Lietuvai. Joje taip pat nagrinėjama nevyriausybinės organizacijos istorija – tarpukariu, sovietmečiu ir per paskutiniuosius dvyliką metų, esama ir kuriama NVO teisinė bazė. Darbe aptariamas Vilniaus miesto savivaldybės ir nevyriausybinės organizacijos bendradarbiavimo modelis, pateikiama jo gerinimo pasiūlymų, nagrinėjamos socialines paslaugas teikiančių nevyriausybinės organizacijos perspektyvos, Lietuvai stojus Europos Sąjungai. Prieš darant išvadas apie konkrečius valstybinio ir visuomeninio sektoriaus bendradarbiavimo aspektus, labai svarbu pripažinti, kad susiklosčiusi valdžios ir nevyriausybinės organizacijos partnerystė tiek Lietuvoje, tiek Vokietijoje, ši šalių visuomenėms yra labai svarbi ir vertinga, todėl turi būti išsaugota ir stiprinama. Ši partnerystės forma sudaro galimybes derinti viešąsias lėšas ir privačias aukas bei indėlius, todėl bendradarbiaujant pasiektas rezultatas yra daug geresnis nei atskirai panaudojant lėšas iš abiejų šaltinių. NVO dalyvavimas gyvendinant valstybės tikslus (teikiant socialines paslaugas) šiek tiek pakeičia tradicinį supratimą apie NVO veiklą visuomenėje. Kuo daugiau nevyriausybinė organizacija perima valstybės veiklą, tuo sunkiau jai yra suderinti paslaugų teikimą ir valstybės politikos kritišką vaidmenį. Lietuvoje ir Vokietijoje NVO aktyviai dalyvauja planuojant ir teikiant socialines paslaugas, tačiau atskirai išanalizavus socialines paslaugas teikiančių nevyriausybinės organizacijos veiklą abiejose šalyse,

išryšk ja akivaizd s visuomen s sanklodos, valstybinio, privataus ir visuomeninio sektori pasiskirstymo socialine atsakomybe ir bendradarbiavimo skirtumai. Taip pat skiriasi NVO k rimosi istorija ir j veikl reglamentuojanti teisin aplinka, ta iau vykstant Europos integracijai, yra panaš s j identitetui kylantys pavojai, ima panaš ti ateities perspektyvos ir vaidmuo nacionalini valstybi bei Europos visuomen je.

M. Slavinskien (vad. M. Rubaževi ien). NEIŠGYDOMAISERGAN I ASMEN ATVEJ VADYBOS ANALIZ . Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 41 p.

Darbo tikslas – paskatinti nevengti „beviltišk ligoni“, bet pam ginti suprasti juos, j artimuosius. Suvokti neišgydomai sergan i žmoni nerim , baim , vilt – jausmus, apiman ius mirties akivaizdoje. Svarbu buvo pakalbinti ligon ir iš jo sužinoti, k gydytojai ir slaugos darbuotojai daro gerai ir k ne. Galima teigti, kad ligoniai dažnai paliekami kovoti su savo liga vieni, nes skyriuose n ra specialiai parengt darbuotoj slaugyti nepagydomai sergan iuosius, tod l dažnai žmon s negali išsakyti, sulaukti reikiamos pagalbos. Gydomas tik k nas, o ne siela. Lietuvoje nerengiama tanatologijos specialist . Mažai taikomas intensyvus nuskaušminimas, neišnaudojamos net ir turimos galimyb s ir ištekliai. Neišgydomai sergantys ligoniai pageidauja eutanazijos vien tod l, kad kankinasi. Taip pat mažai yra taikoma gydomoji narkoz .

Lietuvoje reik t steigti Skausmo medicinos tarnyb .

A. Stasi nien (vad. A. Bagdonas). SOCIALINIO DARBUOTOJO VAIDMUO PSICHIKOS SVEIKATOS CENTRE: GYDYTOJ , LIGONI IR J ARTIM J POŽI RI ANALIZ . Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 55 p.

Socialinio darbuotojo vaidmuo Vilniaus psichikos sveikatos centre buvo tiriamas iš trij pozicij : gydytojo, kliento ir jo artimojo. Tyrimas parod , kad socialiniai darbuotojai VPS centre dirba neseniai. Kol nebuvo teisinta ši pareigyb , socialinio darbuotojo funkcijas atliko medicinos seserys. Socialinis darbuotojas centro veikl pakeit psichosocialine linkme. Socialinio darbuotojo darbas yra naudingas klientui ir jo šeimai. Tyrimo rezultatai parod , kad socialinis darbuotojas, dirbdamas su klientu ir jo šeima, atlieka tris pagrindinius vaidmenis iš dvylikos: vertintojo, atvejo darbuotojo ir šeimos konsultanto. Kiti socialinio darbuotojo vaidmenys yra kompleksiniai, išplaukia iš konkretaus atvejo. Dažniausiai atliekami šie vaidmenys: galintojo (labai aktualu klientams vyrams); vykdytojo; tarpininko; advokato; vertintojo; mokytojo; užimtumo terapeuto. Tokie vaidmenys – grup s ved jo, nukreip jo ar brokerio – atliekami re iau. Ta iau yra ši vaidmen atlikimo perspektyv . Tyrimo metu išaišk jo, kad socialinis darbuotojas atlieka ir užimtumo terapeuto vaidmen . Š vaidmen užsienyje atlieka turin ios tam tikr pasirengim medicinos seserys.

Darbe naudoti metodai: atlikta mokslin literat ros analiz leido teoriškai apibendrinti socialinio darbuotojo atliekamus vaidmenis dirbant su psichikos negali turiniais klientais ir j šeimos nariais. Anketin apklausa pad jo išsiaiškinti socialinio darbuotojo profesinius vaidmenis VPSC.

A. Šileikyt (vad. S. J. Savickait , M. Rubaževi ien). ATSKIRTI VAIKAI: ESAMA PAD TIS IR PERSPEKTYVOS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 56 p.

D l migracijos atsirado dar viena vaik , netekusi t v globos, grup – atskirti vaikai. Tai ypa pažeidžiama vaik pab g li grup ir labai svarbu, kad šiuos vaikus pasitikt suprantanti ir užjau ianti naujoji visuomen . Pagrindinis darbo tikslas – teoriškai išanalizuoti atskirt vaik

padėtis ir perspektyvas tiek Europoje, tiek Lietuvoje bei sudaryti atskirto vaiko portretą. Analizuojant realią atskirtų vaikų situaciją apžvelgiama Europos ir Lietuvos patirtis šioje srityje. Buvo svarbu palyginti, kiek Lietuvos teisinė bazė atitinka tarptautinius reikalavimus. Tyrimo metu paaiškėjo, jog specialistams būtinai pasirodė dirbti su šiais vaikais, todėl plačiau aptartas socialinis darbas su atskirtais vaikais. Empirinio tyrimo pagalba sudarytas atskirto vaiko, atvykusio iš Lietuvos, socialinis portretas ir apžvelgtos atskirtų vaikų gyvenimo perspektyvos. Šio tyrimo tikslui pasiekti duomenys buvo surinkti iš 33 atskirtų vaikų prieglobos įstaigų, kurios yra saugomos Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Informaciniame poskyryje bei archyve. Apibendrinant tyrimo duomenis naudota kintamųjų analizės metodika.

Darbo pabaigoje prieita prie šių išvadų: 1) atskirtų vaikų portretas visose šalyse yra vienodas.

Lietuviai atvykę atskirti vaikai iš esmės niekuo nesiskiria nuo atskirtų vaikų, atvykstančių iš kitos užsienio šalies; 2) paprastai daugelio atskirtų vaikų tikslas yra Vakarų Europos šalys. Lietuva nebuvo atskirtų vaikų tikslas, daugelis jų keliavo bent Vakarų Europą; 3) tarptautinė praktika rodo, kad apie atskirtų vaikų išvykimą iš gimtosios šalies jie tampa dažniausiai žino ir net organizuoja kelionę. Ši tendencija pasitvirtino ir Lietuvoje atvykusių vaikų atvejais; 4) paprastai atskirti vaikai keliaudami naudojami vedli paslaugomis. Dauguma atskirtų vaikų, patekusių į Lietuvą, taip pat naudojami vedli paslaugomis; 5) nors daugelis teisės aktų, susijusių su atskirtais vaikais, jau veikia, tačiau Lietuvos specialistai dar nepasirengę dirbti su šia vaikų grupe; 6) požiūris atskirtus vaikus nuo 1997 metų, prasidėjus prieglobos įstaigų teikimo procedūrai, Lietuvoje pasikeitė gerokai; 7) atskirtų vaikų gyvenimo Lietuvoje perspektyvos kol kas labai miglotos, nėra specialios globos mechanizmas, globos institucijų ar kitų atskirtų vaikų gyvenimo alternatyvų. Kadangi Lietuvoje yra tik keli atskirti vaikai, gavę humanitarinį statusą, daryti išvados, kad atskirti vaikai nori pasilikti mūsų šalyje, negalima.

I. Šarkaitė (vad. L. Bulotaitė). MOKYTOJŲ, MOKINIŲ IR TAVŲ POŽIŪRIŲ RIAI NARKOTIKŲ VARTOJIMO PREVENCIJŲ MOKYKLOJE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 60 p.

Mokykloje narkotikų prevencinio ugdymo paskirtis yra pirminė prevencija, t. y. užkirsti kelią juos vartoti ir piktnaudžiauti bei ankstyvas tinkamo elgesio formavimas.

Darbo tikslas – išsiaiškinti mokytojų, moksleivių ir tėvų požiūrį vykdomam narkotikų vartojimo prevencijai mokykloje. Atliktas empirinis tyrimas, apklausti 399 respondentai, iš jų: 136 mokytojai, 157 moksleiviai ir 106 moksleivių tėvai. Keltos keturios tyrimo hipotezės. Hipotezėms patvirtinti naudotas anketinis apklausos metodas. Iškeltas hipotezes patvirtino tyrimo rezultatai.

Mokyklose vykdamas narkomanijos prevencijai akcentuojama šviežiamoji veikla, kurioje daugiausiai naudojami pasyvūs informacijos perdavimo būdai. Retai taikoma svarbiausia prevencijos forma – socialiniai gūdžiai, psichologinio vaikų atsparumo ugdymas. Per mažai prevencinių veiklų sitraukia tėvai, trūksta visos mokyklos bendruomenės sutelktumo. 93 proc. mokytojų, 85 proc. ugdytinių nurodė, kad moksleiviai pirmi pastebi pradėjusius vartoti narkotikus savo bendraamžius, bet šis moksleivių pastabumas nėra išnaudojamas siekiant laiku užkirsti kelią narkotikų vartojimui ar suteikti pagalbą laiku. Dažniausiai moksleiviai yra pasyvūs prevencinio švietimo dalyviai, bet ne veikėjai, retai – mokytojų pagalbininkai. Kai kurie tėvai dar nesuvokia narkotikų vartojimo problemos arba vertina ją kaip neaktuali. 39 proc. tėvų yra tikri, kad jų vaikas niekada nepradės vartoti narkotikų, ir teigia, kad jų vaikams tikrai tai negresia. Pedagogams trūksta informacijos, nepakanka žinių ir darbo patirties narkotikų vartojimo prevencijai ugdymo staigose vykdyti. Mokytojai neskiria prevencinės veiklos modelio ir pagalbos modelio moksleiviams, eksperimentuojantiems su narkotikais. 57 proc. pedagogų negalėjo teisingai vardinti pirminės narkotikų vartojimo prevencijos tikslų mokykloje.

Tyrimo rezultatai gali būti naudingi tiek dabar vykdomoms narkotikų vartojimo prevencijos problemoms identifikuoti, tiek ir diegti efektyvesnes narkotikų vartojimo prevencijos mokykloje priemones, koreguoti anksčiau naudotas priemones ir darbo formas.

J. Turovien (vad. M. Rubaževičienė). SOCIALINIS DARBUOTOJAS IR KLIENTAS (PAGYVENUSI ŽMOGUS): I KES I TEIKIAMOMS SOCIALINIAMS PASLAUGOMS TYRIMAS. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 74 p.

Darbe analizuojami socialinio darbuotojo ir kliento (pagyvenusio žmogaus) I kesiai, susiję su teikiamomis socialiniais paslaugomis. Siekiama iš naujo pažvelgti pagyvenusį žmogų, kalbintis su juo ir iš jo sužinoti, kaip išgyvena senatvą, kokie pamatymai, likimai, I kesiai; taip pat aptariama socialinio darbo su pagyvenusiais žmonėmis specifika.

Pagrindiniai klausimai, nagrinjami darbe: 1) socialinis paramos pagyvenusiems žmonėms samprata ne tik kaip slaugos ar buities paslaugos, bet ir psichologinis saugum užtikrinantis bendravimas, dvasinis paramos svarba; 2) socialiniai darbuotojai ir pagyvenusieji žmonės nuostatos, kalbant apie teigiamus senatviniame amžiaus veiksmus ir seno žmogaus, kaip asmenybės, bruožus; 3) socialinio darbuotojo subjektyvūs savęs, kaip specialisto, vertinimas kvalifikacijos, žinių ir gėdži aspektu.

Pagyvenusieji žmonės I kesiu išaiškinimas grindžiamas interviu su šio amžiaus grupės žmonėmis rezultatais. Socialiniai darbuotojai anketiniais apklausos rezultatais analizė leidžia formuluoti prielaidas apie socialinio darbo su pagyvenusio amžiaus žmonėmis ypatumus: šio darbo pranašumus ir trūkumus. Atlikto tyrimo rezultatai patvirtino hipotezes ir padėjo atskleisti priežastis, kurios trukdo sėkmingai bendradarbiauti.

J. Ulmanienė (vad. R. Lazutka). PARAMOS IR DARBO PASKATINIMAS LIETUVOS SOCIALINIOJE POLITIKOJE. Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 97 p.

Šio darbo pagrindinis tikslas – išanalizuoti bedarbiams teikiamos paramos ir jos darbo paskatindamąjį poveikį Lietuvos socialinioje politikoje. Prieš atliekant tyrimą, pirmiausia pateikiami statistikos duomenys, analizuojama padėtis Lietuvos darbo rinkoje. Po to, remiantis statistiniais duomenimis, apibūdinamos darbo rinkos politikos aktyvios ir pasyvios priemonės, taikomos bedarbiams, ir socialinė parama bedarbiams ir jų šeimoms piniginiomis išmokomis, kompensacijomis ir lengvatomis. Analizuojama mokėsi sistemos taktika bedarbių užimtumui. Apžvelgiama bedarbių padėtis kitose užsienio valstybėse.

Tyrimo pagrindinis tikslas – ištyrėti, ar parama, teikiama bedarbiams, nemažina jų iniciatyvumą patiemis užsidirbti pragyvenimui. Apklausoje dalyvavo 150 bedarbių, užsiregistravusių darbo biržoje. Naudotas anketinis apklausos metodas. Tyrimo hipotezė – socialinė išmokos bedarbiams mažina darbo iniciatyvumą. Tyrimo rezultatai: dauguma bedarbių, kurių prarastos dailiosios darbo pajamos yra kompensuojamos, nėra suinteresuoti dirbti, nes nenori prarasti gaunamą piniginį išmoką; bedarbiai, gaunantys pinigines išmokas, ne taip aktyviai ieško darbo, kaip tie, negaunantys; bedarbiai, gaunantys socialines išmokas, yra mažiau suinteresuoti dalyvauti aktyviose darbo rinkos priemonėse negu tie, negaunantys; gaunamos piniginių išmokos ir kompensacijos mažina bedarbių norą dirbti už minimalią algą, nes šeimos gaunamos piniginių išmokos gali prilygti minimaliam darbo užmokesčiui; bedarbiai, kurių pagrindines pajamas sudaro vien piniginių išmokos, prioritetiškai teikia finansinį pagalbos prašymą, o ne didinti darbinimo galimybes ir kt. Šie rezultatai rodo, kad dauguma bedarbių, gaunančių pinigines išmokas, tampa priklausomi nuo jų, praranda iniciatyvumą, o kartu ir sugebėjimą grąžinti darbą, todėl galima teigti, kad iškelta hipotezė patvirtinta.

J. Zabulyt (vad. L. Žalimien). SOCIALIN S PAŠALPOS GAV J POŽI RIO NEDARBO PRIEŽASTIS ANALIZ . Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 57 p.

Darbe nagrin jamas socialin s pašalpos gav j , t. y. vargingiausio gyventoj sluoksniu, požiri nedarbo priežastis ir vertinta socialin s atskirties rizika atskirose respondent grup se.

Naudojami metodai: 1) pašalpos gav j byl analiz ; 2) pašalpos gavimo dokument archyvo analiz ; 3) anketin apklausa. Teorin je dalyje pateikiama socialin s atskirties aspekt (skurdo, nedarbo, pajam nepakankamumo ir pan.) apžvalga, aptariama paramos priemoni skurstantiems raida socialin s apsaugos sistemoje bei vardyti socialin s atskirties požymiai tarpe Visagino miesto gyventoj . Praktin je dalyje analizuojamas ir apibendrinamas Visagino m. savivaldyb s Socialin s paramos skyriuje atliktas socialin s pašalpos gav j tyrimas. Tyrimu siekiama sužinoti pašalpos gav j požiri nedarbo priežastis ir vertinti socialin s atskirties rizik atskirose respondent grup se.

Tyrimo išvados: 1) socialin s pašalpos gav jai neprišiama atsakomyb s d l nedarbo, t. y. pagrindines nedarbo priežastis sieja su vairiomis gyvenimo aplinkyb mis, o ne su asmenin mis priežastimis; 2) pašalpos gav jai, vertindami savo gyvenimo nes kmi priežastis, tarp vairi darbo netur jimo priežas i dažniausiai mini valdži , kuri „nesudaro s lyg dirbti“ (40,0 proc. apklaust j) ir atsitiktinumus, nes „taip susiklost gyvenimo aplinkyb s“ (39,0 proc.). Tik 23,0 proc. respondent kaltina save d l to, kad ne sigijo geros profesijos; 3) didžiausia rizika patirti socialin atskirt yra vyresnio amžiaus ir žemo išsilavinimo pašalpos gav jams, nes jie ilgai nedirba, gyvena tik iš gaunam pašalp ir yra mažiau aktyv s ieškodami darbo; 4) ilgai nedarbo trukm , ilgas socialin s pašalpos mok jimo laikotarpis atspindi situacij , jog asmenis nepasiekia, jam neprieinamos bendros užimtumo skatinimo priemon s – atsiranda individualaus socialinio darbo poreikis, tai pad t rasti pri jim prie kiekvieno asmens – ilgalaikio pašalpos gav jo individualiai.

L. Žilinskien (vad. A. Bagdonas, A. Vareikyt). STACIONARI GLOBOS STAIG SENIEMS ŽMON MS VEIKLOS ANALIZ . Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 84 p.

Darbe pristatoma Utenos apskrities globos staig (Utenos ir Zaras pensionat) seniems žmon ms veiklos analiz : nagrin jama socialini paslaug seniems žmon ms teikimo specifika, aptiriamos socialini paslaug pagrindin s pl tros kryptys, apib dinam strateginio planavimo ir komandinio darbo organizacijoje svarba.

Atlikta literat ros analiz leido teoriškai apibendrinti socialini paslaug seniems žmon ms ypatumus, išanalizuoti, kokie nauji darbo metodai si lomi stacionari globos staig veikloje. Dokument analiz sudar galimyb statymiškai pagr sti stacionari socialini paslaug viet socialin s apsaugos sistemoje. Veiklos plan ir vykdom program analiz pad jo atskleisti pensionat situacij vykdant reformas bei orientuojantis perspektyv . Atlikus anketin pensionat gyventoj ir darbuotoj apklaus , pateikiamos išvados apie ši grupi požiri teikiamas paslaugas, poreiki tenkinimo ir globos staig veiklos pertvarkymo galimybes. Lyginama dviej stacionari globos staig situacija. Atlikus ir apibendrinus tyrim išanalizuotos esamos problemos, nustatyta, kuriuose pensionatuose kokia veiklos sritis dominuoja, yra pažangesn .

Atlikta gaut rezultat analiz patvirtino hipotezes, leido identifikuoti tobulintinus dalykus ir numatyti darbo perspektyv . Tai tur t pad ti sukurti Utenos apskrities stacionari globos staig seniems žmon ms veiklos tobulinimo prielaidas.

**L. Žernyt (vad. A. ep nait). MOTERYST S(T VYST S) IR ŠEIMOS PAŠALP
VEIKSMINGUMO ANALIZ . Vilnius: VU Socialinio darbo katedra, 2002. 83 p.**

Šeima yra valstybės pagrindas, o joje augantys vaikai – valstybės ateitis. Ši tema pasirinkta neatsitiktinai, nes, sumažėjus santuokų, vaikų gimstamumui bei padaugėjus skyrybų, vaikai, augantys nepilnose šeimose, probleminei šeimai, didėjant smurtui šeimoje, kyla klausimas, ar šeima Lietuvos valstybei yra svarbi, ar yra reikalingi jos poreikiai ir saugumas. Labiausiai šeima yra pažeidžiama augindama mažą vaiką, nes dėl objektyvių priežasčių vienas iš tėvų negali dalyvauti darbo rinkoje, todėl labai svarbu valstybės garantijos tam mažam žmogui, kad jį keldytų būtis ir socialiai saugi. Dabar vykdoma socialinė šeimos apsaugos politika – dirbantiems tėvams mokamos pašalpos, suteikiamos vaiko priežiūros atostogos, o šeimoms, kuriose motina nedirbo, yra suteikiama socialinė parama – šeimos pašalpa. Darbe analizuojama, ar diferencijuojant išmokas, sietinas su vaiko auginimu, ne vairuoja keldžio gerovę.

Pirmiausia darbe išanalizuotos šeimos problemos ir jos struktūriniai pokyčiai, šeimos politika, socialinė šeimos apsauga. Bandoma išsiaiškinti, ar dabar veikianti socialinė parama šeimai, auginantiems vaikus iki vienerių metų, yra veiksminga – užtikrina keldžio socialinę gerovę. Apklausta šeimos pašalpos gavėjos, motinystės (tėvystės) pašalpos gavėjos bei motinystės ir šeimos pašalpos mokėtojai. Tyrimo metu išsiaiškinta, kad: motinystės (tėvystės) pašalpos gavėjos yra dviem metais vyresnės už šeimos pašalpos gavėjas, be to, jos socialinė padėtis yra saugesnė: turi aukštesnį išsilavinimą, kone pusėminios tos grupės šeimose jau turi nuosavą būstą, tuo tarpu šeimos pašalpos gavėjų dauguma gyvena su tėvais. Fiziologiniai vaiko poreikiai yra 2,5 karto geriau patenkinami motinystės (tėvystės) pašalpos gavėjų grupėje nei šeimos pašalpos gavėjų grupėje. Motinystės (tėvystės) pašalpos gavėjos, net gaudamos mažiausi pašalpa – 61 Lt nepanaudoja vaiko poreikiams tenkinti, tuo tarpu šeimos pašalpos gavėjoms 60 Lt trūksta prie gaunamos pašalpos užtikrinti minimalius vaiko poreikius. Šeimos pašalpos gavėjų šeimoje vaikas maždaug tris kartus auga blogesnis lygomis negu jo bendraamžis, augantis motinystės (tėvystės) pašalpos gavėjų šeimoje. Motinystės (tėvystės) pašalpa visiškai ar iš dalies kompensuoja šeimai vaiko auginimo išlaidas, tuo tarpu šeimos pašalpa visiškai nekompensuoja išlaidų. Pašalpos dydis gimstamumui didelis – tokos neturi, nes vaikus auginančios šeimos labiau renkasi asmeninius motyvus, kiek turėti vaikų. Motinystės Lietuvoje dėl statymų kaitos, – politikų pasisakymų, kad vis bus mažinamos lėšos šeimoms, auginantioms vaikus, psichologiniu ir socialiniu požiūriu nėra saugi.

Darbe pristatytus tris atvejus apibendrinant galima teigti, kad maždaug 10 proc. vaikų iki vienerių metų, augantys globos institucijose, yra apgyvendinti dėl tėvų skurdo.